

Astogarra 3: Peter's principle

TXOMIN PEILLEN

AMERIKAR argi horrek arau hori azaldu ezker, goihen lekuetan, askotan, gaitasunik gabekoa ipintzen dela badakigu. Euskal munduan euskara ogipide bilakatu arte, ezagutzen ez nituen nere adineko pila goihenera igo da; horiek izan dituzte leku onenak, ezer argitaratu gabe, ezertan euskaldungoan konprometitu gabe, ta hamaika liburu idatzi, hamar konpromezutan ibili direnak Euskal Herriitik urrun irakasle. Oxala gazteen kasuan gaitasuna berriz kulturazuzendatza bizipideetan sartzeko irizpidea, jakin dakigu nola duela bospasei urte Euskal Herriko kulturetxea egin zutenean, Baionan euskal izeneko erdaldun bat jarri zigutela, «buruko» bazuen baina bururik ez, ezen euskal kulturari eman behar zitzaioarik hiru laurdenak, diru hori frantses ta amerikar ekintzei eman zitzaizen. Orain Euskal Herriko kulturetxea Uztartitzen daukagu, zuzendaritzaren hautatzeko argi dago —euskal kulturaren musutrukean gehiagi egin duten irratietako ta Maiatz aldizkariako neska mutilak baztertu dituztela, baita Iparraldeko abertzaleekin zerbaiz lotura zeukatenak, apolitikoak behar zirelako: ezen frantses abertzale izatea ez da politika euskal abertzale bai. Egia da Euskal Herriko Kultur erakunde horrek ez duela berez ez asmorik, ez egitasmorik, dirurik ez aski, —Baionako frantsesak hamar aldiz gehiago daukalarik— halere zuzendaritza mantso horrek ez du, aintziñako erdaldunak baino hobeki egin ezen besteak behintzat bere «liburugintzan», liburu batzuek argitaratzen baita: egia da, ahozkoa dela «promozionatu» behar dena, supermerkatuetako ipur-papera bezala. Norbaitek esan du Unibertsitatea ta Kultura Frantzian ez zirela politisatuak —baina eskatzen da frantses nazionalista izatea ez?—. Egia da astoek derabiltela mundua (Italia gobernu gabe ta Eliza holakoek zuzendurik irau du). Gora astoak egun batez ahaztuko direnak! —Eta zaldiek zer? Hil eta gero ipurditik olo.

Iraultxa

JON SARASUA

PENTSATZEN egon naiz sietan, HB gobernuaren helduko balitz zer egitera iritsi zitekeen ETBn. Zuzendari eta zuzendariordeak batera eta bestera ibiliko ziratekeen, oraintxe Egin-en, oraintxe ETBn. Ez ziratekeen gauza berdinak gertatuko hemen eta munduan, eta albiste bortitzen ondoren gestoren erreakzioa jakingo genuke gestoarenaren ordez.

Halako baten, jeltzaleekiko publikoki beligerantea den pertsona bat jarriko zuket ETBko zuzendari. Hauek bakarrik harritu eta larrutuko ziratekeen, hasieran. Denborarekin, ohitu egingo ziratekeen beraien kontrako gizon nabarmenak hedabide publikoetako zuzendari izateaz. Zuzendari horrek, gainera, bere programazioa edukiko zukeen beti, urtez urte, etxekoandre eta gainerako etxetarrak bere ikututxo borrokalari emanez. Pertsona posibleez pentsatzen hasten naiz ameskaiztoa borobiltzeko.

Baina igoalegia da. Beharbada HBk ez zukeen aurrekoekiko hainbesteko mimetismoa jokatu. Burua pentsamendu tonto horretara joan zait zera ikusita, «iraultxa» delako eslogan hori. Programazio aldaketa da. Pena da hitz bati horrela hondo jo eraztea Leninen irudia erabiliz, norbera akomodatu eszeptikoaren arteko akomodaturik eszeptikoena izanda ere. Barkaiezu Vladimir, ez dakite zer dioten.

EL PAIS

Elkarbizitzarako entsegu berria

Aste gutxitan eman bilakaerak, ziur aski zerikusia du, eremu horretan abenturazalekeriak bideratu hondamendiak telebistaz ikustea: erantzukizuna bere gain duen inongo buruzagi nazionalistak ez du nahi bere herriarentzat, egun Balkanetako herriak pairatzen ari diren sufrimendurik. Eta inork ezin du baiezta arrazoiaren bidez, euskaldun eta katalanen egoera hain txarra denik, alegia, Europa erdialdeko nazioak bezalako irtenbide zailak dituztenik. Euskadin, errealtate horrek lagundu du emozio gogorrak maite dituztenen aldarrikapen batzuk erlatibizatzen eta errealtateetik hurbilago dauden argudioak kontutan hartzeko. Adibidez, radikalismoaren aldeko apostuak, Nafarroa euskal proiektuaren barruan sartzeko perspektiba ezinezkoa egiteaz gain, seguraski Araba kanpoan utziko luke. Eta hori autogobernuaren aurrerakada izateko ordez, kolokan jarriko litzuke bere helburuetariko batzuk: adibidez, abantaila handiak dituen finantza-keta sistema (hainbesteko gogoarekin sistama orain katalanek). Horregatik da hain jasangaitza ondo-

rengoen jokaera (bere buruaz beste egitera gonbidatu eta obeditzen ez badie defraudatuak sentitzen direnak imitatu), alegia, orain EAJri leporatzen dietenak trintxera independentista alde batera uztea, eta horregatik beren nazionalista eta euskal izaera ukatzen diete.

EDITORIALA / 1991-IX-28

EL MUNDO

Karguak banaturik, zer moduz gobernatzen badute

Bat etortzera kondenaturik, zergatik galduko zuten denbora egitea buruzko eztabaidetan? Beraz, mugatu egin dira denen nahien zerrenda soila idatzera —bortxazinak, eterezoak erabat— eta lagungarri gisa, egungo desadostasunen zerrenda eskaini dute (alegia, Gobernu osatu berriak ukitu ezin dituen gaiekin, desagiteko arriskuak kanpo geratzeko). Portaera bixia: gobernuak desegin egin da, egitarau batasunaren kontzepzio zehatz-mehatz baten izenean, gero beste gobernu bat osatzeko; gobernu berria, alternatibarik ez dagoenez (eta aurreko gobernuak?) ez da arduratu egitarau proiektu baten zirraborroa egiten. Sines dezagun, guk ez sinetsi arren, beraiek bada-

LE PERICH / NAVARRA HOY / 91-IX-28

kitela zer egiten ari diren. Lasaigarria izango da.

EDITORIALA / 1991-IX-28

DEIA

Amedo

Polizia ohiaren adierazpenak —oraindik ere polizia al da? bestalde, interes gutxi dute informazio munduan, eta prentsa berrietatik abiatuta, asmatutakoak edo gezur antzekoak dira. Gauza interesgarri bakarra dago, izugarriko interesa duena: obsesioa esateko Txema Monterogatik daudela bera eta Michel gizarajoa gartzelan eta iradoki du horren arrazoiak dela bera jakinaren gainean dagoela Montero poli-

ziaren konfidentea dela. Hori lotsagarria izango litzateke, lotsagabeki iradokitzen duena, hiltzea agintzeagatik kondenatuta dagoen gizona izango ez balitz. Barregurea sortuko luke, polizia ohi batek Montero abokatuaren kategoriako «satorra» erretzea, benetan abokatu balitz, horrela dela sinestez nahi arren, agian aurrea hartzeko Montero izan dezakeen «ezbehar» bati eta, ondorioz, hori «Txemaren lagunei» lepora dakieke. Ez du inolako barregurarik sortzen kazetari on batzuk, gauza horiei ez erreparatzeak. Horri erreparatu diotela jakingo banu, noski, beste modu batera esango nuke. Ulertzen didazue.

JOSE FELIX
AZURMENDI / 1991-IX-28

ZUZENDARIARI

Euskararen erabilera aurten Oñatin

Honez gero jakinean egongo zarete gehienok zer den *Laixan* elkartea eta zeintzuk diren bere asmo eta helburuak. Dena den, gogora dezagun, bada ez bada ere, euskararen normalizazioaren alde aspalditxoan Oñatin lanean diharduen taldea duzuela. Beraz, euskara Oñatiko gizartearen arlo eta sail guzti-guztietan normaltasun osoz erabil dadin ahaleginak egiten dituen elkartea da *Laixan*.

Gure lana hobeto modutu ahal izateko, hainbat talde eta batzorde sortu da *Laixan*en barruan, eta horietariko bat Sentsibilizazio Taldea duzue. Hona hemen laburtuta talde honek azken hilabeteotan burututako azterketa baten ondorioak.

Hauteskundeak

Aurtengo Maiatzaren ospatu ziren udal-hauteskundetarako kanpainan alderdi bakoitzak euskarari zenbaterainoko garrantzia eman zion arakatu ondoren, ondorengo hau zehaztu ahal izan zen:

1.—Partidu gehienek (EA, EAJ, EE, HB) bietara, euskaraz eta erdaraz, bidali zuten

informazio guztia.

2.—PSOEren jokabidea oso bestelakoa izan zen, alderdi horrek erdaraz hutsean egin bait zuen idatzizko propaganda dena.

3.—EMK-LKiren joera desberdin samarra izan zen; alderdi horretakoek gauza batzuk euskaraz hutsean eta beste batzuk erdaraz bakarrik kale-ratu zituen.

Datu horien aurrean gutxienez honako komentario labur hauek egin nahi genituzke:

a) Lehenengo kasuan, itxura batean, euskarak eta erdarak tratatu berdina izan dute; baina denok dakigu gaur egun gai berbera hizkuntza bietan modu berean agertzean, erdarari egiten zaiola mesede, jende askok inertziaz edo errazkeriaz erdarazkoa bakarrik irakurtzen bait du. Zenbait kasutan, gainera, euskarazko testua erdarazkoaren itzulpen merkea besterik ez dela igartzen da. Jokaera horrek, jakina, ez du euskaraz irakurtzera bultzatzen eta horregatik elebitasun mota hori antzu samarra dela uste dugu.

b) Bigarren kasuaren nabarmenkeria ez duela komentariorik ere merezi iruditzen zaigu.

c) Hirugarrenari buruz zera esango genuke: euskararen erabilpena guk nahi baino urriagoa izan arren, eman dioten tratamendua egokiagoa dela

pentsatzen dugula, zenbait gai interesgarri euskaraz hutsean azaltzean, gure hizkuntzan irakurtzera bultzatzen gaituelako.

Abiapuntu gisa, Udalak urratu duen bideari jarraitzea ez legokeela gaizki iruditzen zaigu; hau da, guztiok uler ditzakegun xehetasunak (ordua, lekua, etab.) euskaraz hutsean emateaz gain, erdaraz egiten diren sintesiak letra txikiagoz eta barrenean agertzea, alegia («Kultur berriak», «Kontze-jupetik»). Jaietarako egitarauaren zati batzuetan eta herriarrok dituen zenbait harremanetan ere euskaraz soilik baliatu izan da Udalak.

Ea beste erakunde, elkarte, alderdi eta talde batzuk ere antzeko jokabideak izatera animatzen diren.

Azterketa horrek argi eta garbi adierazten digunez, Oñatin ere asko hobetu eta aurreratu beharrean gaude euskararen normalizazio bidean. Kontuan izan, gainera, beste hainbat sailetan ere gure hizkuntzaren egoera ez dela askoz erosoagoa izango. Euskararen alde zure ahalegintxo eskaintzeko gogoz baldin bazaude, zatorz gurekin, denontzako adina zeregin izango dugu eta!

LAIXAN
OÑATI

PERTSONAIA

Juanma Bajo Ulloa

Arabara joan da premio koskorra Donostia hiriko urrezko maskorra txistu hotsa ordean izan da ezkorra edonon egoten da jende egoskorra.

AITOR SARASUA

Administrazio Kontseiluko Lehendakaria:
MARTIN UGALDE

Kontseilu Editorialeko Lehendakaria:
JOAN MARI TORREALDAI

Kontseilari Ordezkarria:
JOXE MIEL ZUMALABE

Gerentea:
INMA GOMILA

Zuzendaria:
PELLO ZUBIRIA

Zuzendariordeak:
NEREA AZURMENDI
LUZIAN ETXEZAHARRETA
INAKI URIA

Publizitatea:
KORNELIO ROTETA

Egunkaria

Batzorde Parekidea: 72564 E
Lege Gordailua: SS 800/90

HELBIDEAK

Egoitza soziala, Pulizitatea eta Administrazioa: Antso Jakituna, 16-1. / 20.010 Donostia / ☎ 46 90 22 / Faxa: 45 59 57

Erredakzio eta Tailerra: ANTZA S.A. Industrialdea 01-02 Pabilioak / 20.160 Lasarte-Oria / ☎ 37 15 45 / Faxa: 36 54 93

Arabara: San Antonio, 20-1. ezker. / 01005 Gasteiz / ☎ 23 38 72 / Faxa: 23 38 73

Nafarroa: Iratxe Monastegia, 45-13. esk. / (Irrintzi dorrea) / 31011 Iruñea / ☎ 17 80 78/79 / Faxa: 17 80 77

Bizkaia: Barroeta Aldamar, 2-1. eskua. / 48002 Bilbo / ☎ 423 90 62 / Faxa: 423 94 60

Lapuri / Nafarroa Behera / Zuberoa: 2, Galuperia kaia. / 64100 Baiona / ☎ 59 59 35 75 / Faxa: 59 25 75 11